

“BABEȘ-BOLYAI” UNIVERSITY CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF HISTORY AND PHILOSOPHY
***HISTORY. CIVILIZATION. CULTURE* DOCTORAL SCHOOL**

DOCTORAL DISSERTATION

ABSTRACT

**SPIRITUALITY IN THE PSYCHE OF THE
PEASANT FROM CONTEMPORARY SOUTHERN
TRANSYLVANIA**

PhD SUPERVISOR:
PROF. TOADER NICOARĂ, PhD

Candidate:
Georgiana Muntean (căs. Alexe)

2019

CLUJ-NAPOCA

SUMMARY

INTRODUCTION.....	7
1. Introduction in the Theory of the Religious Psyche in the Romanian Rural Environment	21
1.1. Sacrality and the Universe of Spirituality	21
1.2. The Religious Sentiment	24
1.3. The Romanian Religious Imaginary	27
1.3.1. The Imaginary, Conceptual Introduction	27
1.3.2. Archetype, Myth, Symbol, Image	28
1.4. The Romanian Religious Imaginary in the Villages in 1918	31
1.5. The Influence of the Orthodox Church on the Psyche and Spirituality of the Transylvanian Peasant	36
2. History of Romania and of the Romanian Orthodox Church After 1918	46
2.1. Political and Cultural Situation Before 1918	46
2.2. Political and Cultural Situation After 1918.....	48
2.2.1. The Inter-War Period	48
2.2.1.1. Religious Press	53
2.2.1.2. Religious Education	54
2.2.1.3. The Vatican Concordat	55
2.2.2. The Communist Period	59
2.2.2.1. The Political and Cultural Situation of the Romanian Orthodox Church in the First Communist Decade	59
2.2.2.2. Beginning of Collectivization of Agricultural Land	70
2.2.2.3. Organization and Life in the Communist Village	72
2.3. The Attitude of the Romanian Orthodox Church	78
2.3.1. Brief History of the Roots of the Byzantine-Orthodox Dogma	78
2.3.2. Origin of the Sacraments.....	85
2.4. Sociological Currents of the Time	89

2.4.1.	The Communist Ideology	93
2.4.2.	The Fascist Ideology	98
2.5.	The History of Private Life in the Rural Environment	100
2.5.1.	Daily Life	100
2.5.2.	Diseases and Hygiene	104
3.	Forms of Manifestation of the Popular Piety	111
3.1.	Fundamental Religious Practices	111
3.1.1.	Rites of Passage	111
3.1.1.1.	Birth	115
3.1.1.2.	Baptism	119
3.1.1.3.	Marriage	122
3.1.1.4.	Death and Funeral	127
3.2.	Religious Holidays Throughout the Year	144
3.2.1.	Rites of Protection	149
3.2.1.1.	Blessing	161
3.2.1.2.	Prayer	163
3.2.1.3.	Exorcism	165
3.2.2.	Rites of Purification	167
3.2.2.1.	Water	167
3.2.2.2.	Confession	170
3.2.3.	Rites of Offerings.....	171
3.2.3.1.	Almsgiving	171
3.2.3.1.1.	Almsgiving After Passing	172
3.2.3.1.2.	Almsgiving as a Cyclical Ritual	177
3.2.3.2.	Animal Sacrifice	178
3.2.3.2.1.	The Pig	178
3.2.3.2.2.	The Lamb	180
3.2.3.3.	Consuming the Ritual Foods	180
3.2.3.3.1.	Paska Bread	180
3.2.3.3.2.	The Egg	181

3.2.4. Rites for Joyous Occasions	182
3.2.4.1. Common Meals	183
3.2.5. Match-Making Rites	185
3.2.6. Divination Rites	189
4. Representations of the Good and Evil in the Popular Imaginary	193
4.1. The Cult of the Sacred Relics	193
4.1.1. Holy Relics and the Orthodox Pilgrimage	193
4.2. Representations of Evil in the Popular Imaginary	204
5. New Religious Expansion or Religious Sensibilities in the Village from Southern Transylvania After 1989	217
5.1. Participation to Religious Services.....	217
5.2. The Peasant from Transylvania and the Prayer	225
5.3. Reading the Sacred Texts	230
5.4. The Biblical Literalism.....	232
5.5. Financial Contributions of the Peasants	235
5.6. Religious Self-Perception of the Transylvanian Peasants	241
5.7. Contemporary Religious Traditions	242
5.7.1. Religious Traditions for Easter	242
5.7.2. Christmas Traditions	245
5.7.3. Baptism, wedding, funerals	246
5.8. Conclusions	248
CONCLUSIONS.....	253
ANNEXES.....	254
BIBLIOGRAPHY.....	261

Key words: mentalities, religious feelings, popular piety, Romanian village, tradition, habits, rites, rituals, spirituality, religious practices, orthodoxy, beliefs, values

The doctoral thesis we present is called "Spirituality in the Psyche of the Peasant in Contemporary Southern Transylvania", its research being based on anthropological studies as well as a rich scientific bibliography. Although one may be tempted to believe that this work mostly harnesses ethnological studies, its purpose is to make an anthropological analysis of the history of the mentalities in the rural area. We take into consideration religious manifestations and sensibilities during the contemporary period, many of them with deep ramifications in the traditional psyche.

Our approach does not venture into an unknown domain. The spirituality of the Romanian peasant is an explored field, though through more or less thorough investigations. But the ethnological approach is the predominant one. Many of the ethnologists, anthropologists, professors, or researchers have ventured on these areas of the research, providing the interested parties numerous works, articles, and volumes. We want to specify that the originality of this work consists in wanting to bring a perspective different than the ethnological one, namely the perspective of the historical anthropology. The novelty of the work resides in the perspective it offers, having studied the anthropology works, especially French ones, and having applied the theory accumulated on the case study of the Romanian spirituality in the rural area. It is a multidisciplinary approach, which aims to highlight aspects of religious sensitivity and piety in the Transylvanian rurality of the last decades.

Many volumes and articles have also been written about the life and psyche of the Romanian peasant, about their traditions and habits of working, eating, and interacting with the others. However, we cannot overlook the religious spirit of the rural life, the rhythms that impose religious sensitivity, and how the village's world relates to divinity. After the issue of these works, a detailed analysis is due of what these customs represent and how they are being practiced, their analysis leading to a general knowledge of life in the Transylvanian village since the ending of the First World War to the present day. The research of customs and traditions that ethnology presents, has led to a perspective that is little addressed in the Romanian academic study, namely the anthropological perspective, in a sense that was approached, for instance in the Romanian academic literature, by Mihai Coman, in his work, "Introduction to Cultural

Anthropology". The knowledge accumulated from the reference works of the French anthropology had a great impact on the present work, since at the base of the thesis are these theories, this type of perspective synthesized very well by the author.

Methodological Aspects

The premise from which we started writing this doctoral dissertation focuses on two main directions: first, we wanted to familiarize the reader with the history of the contemporary period, related to the role played by the Church in the life of the society and how the different political regimes influence it. The role played by the Church in local communities is extremely important for the religious and spiritual values of individuals. From this point of view, knowledge of the political situation, of the relationship between the Church and the political factors is necessary in order to also understand the changes occurred, if any, in the rural collective psyche. Our research continues with a presentation of the daily life during the inter-war period, having as central reference the work of Ioan Scurtu "The History of the Romanian Civilization", as well as other reference publications mentioned in the bibliography and the critical apparatus.

Then, because one of the central issues of the work is to show that the Romanian peasant is *pious* in this time frame, despite all superstitions and political changes, we will first show the position of the Romanian Orthodox Church. What does it preach, what teaching does it want to spread, and how does it want to influence the thinking and the psyche of the peasant? Does the attitude of the official religious discourse change during the studied period?

In the second part of the dissertation, we want to present the customs, traditions, superstitions, fears, and sensibilities of the Romanian Transylvanian peasant, while at the same time analysing them from an anthropological perspective. In this regard we do consider a comparison between their beliefs and what the Romanian Orthodox Church preaches - an analysis between the superstitions, the religious sensitivity of the Romanian peasant and the "official" religious position. And in the last part of the work we make a brief presentation of the religious situation in the Romanian villages and show that the religious sensitivity has changed, but the religious feeling that we tried to highlight throughout the work has only taken other forms.

We also chose as a temporary-spatial frame Southern Transylvania, starting with the inter-war period (end of the First World War) until the present day. The reasoning behind us making this choice was to provide a vision that would express as close to reality as possible the

accuracy of the religious feeling in the village life. It is well known that the more we move away from our present times, the more inaccurate the history facts are and the more vague and uncertain the assumptions. Greater closeness to the present day means greater accuracy in reporting customs and testimonials on this subject. Also the sources available and the bibliography have made our approach much more accessible. Being a very generous subject, with many perspectives for analysis, the widening of the chronological horizon would have created some difficulties to achieve it.

Also, we chose as geographical area Southern Transylvania, because the author of the work is originally from this area and access to information was easier. Due to some personal, subjective aspects, we also considered that traveling to this area in order to interview the subjects would have been much easier. We also mention that both in research and in the work, we refer only to the Orthodox Christian religion. We chose to refer only to this confession because it is the official religion of Romania throughout the entire study period, because it is the most common confession in the study area of Transylvania, and because the space and time for this research did not allow us to also introduce in the study the other confessions. The reasoning was also that certain differences appear in the preaching of the other confessions, differences that can be reflected in the psyche of the Romanian peasant and we consider this to be the case study of a separate work. At the same time, the differences are in the form of practicing the rite and ritual in a certain confession. Then there are considerable nuances regarding the superstitions and customs that are not recognized by the "official dogma" to be part of these confessions. We would have expanded a lot with the research had we started in the direction of analysing all the confessions. Especially since the researches are uneven regarding each confession.

We also mention that for this research we used the methodology taken from the great European researches, especially the French ones. Some of the results and conclusions from these historiographies guided us, but we took into account all the aspects and differences specific to the studied place or area. It has been observed, for example, at the level of the customs and superstitions that Orthodoxy did not go through the period of "discipline" - as it was the case with Catholicism, nor through the rigours of Protestantism. For this reason precisely, we chose the *comparative* method for sources and bibliography. This allows us to have a general overview of the religious phenomenon in Transylvania in the contemporary period, in order to be able later on to focus on the specificities of the period, area, and confession that we have considered since

the very beginning. At the same time, using information from several sources has helped us reach some points of view that are more objective, closer to reality.

Last but not least, we would like to mention that one of the important sources of the paper is the *interview*, which we applied to several people in the mentioned areas. This approach of oral history helped us better clarify some methodological aspects on the one hand, but also ascertain the way in which certain customs and superstitions were perpetuated together with all forms of manifestation of the religious piety. These interviews represent the unique perspective of this doctoral thesis and complement the other bibliographic sources and resources.

Motivation for Choosing the Topic

The main reason for choosing this topic is precisely the fact that we encountered obstacles in finding an integral, complex work on spirituality in the rural areas. Although there are some researches that focus on this general aspect, they remain partial and have a background in ethnology, ethnography, or theology; even those from the field of history are incomplete considering their approach and sources. During the doctoral years we met many ethnological topics and approaches of the customs and traditions in the Romanian village from different eras. We have also encountered numerous sociological studies on this topic; numerous in-depth theological studies have also been written on this subject, but we had difficulties in finding a complex work combining these pieces of research from the perspective of the historical anthropology or the cultural history.

This thesis combines in a demonstrative study the four major themes: the French anthropological perspective; the in-depth ethnological study that we find in different Romanian works; the sociology, with its statistical analyses that will help us in demonstrating the applicability of some theoretical aspects; as well as theological studies. From the very beginning we started from the premise that it was an original work or an original subject, especially since numerous works have been written on this subject; however, the interdisciplinary perspective we propose, based on the four major themes, has given us the opportunity to undertake a unique analysis for the Romanian historiography, with reference to this area of the country.

A second reason for choosing this topic - the spirituality of the Romanian rural environment from the point of view of the historical anthropology - is that we hope that this thesis will be an opening opportunity for future studies of cultural and implicitly religious anthropology. The research for this dissertation opens our vision in the field of cultural

anthropological research, both in terms of acquiring knowledge in this broad field, as well as acquiring research, documentation, and study skills with the working tools acquired in the research undertaken so far.

At the same time, we mention that we grew up in this area of the country and are familiar with many aspects related to the local collective psyche, the superstitions and customs specific to Southern Transylvania and the Orthodox communities in the area, which allowed us to have a direct approach to the topic. This made our work easier in certain situations and helped us relate to the tools used with the rigor required for an academic research. During our research, we managed to better understand certain religious manifestations, customs, and sensibilities specific to the Transylvanian rural daily life.

Structure of the Work

After an *Introduction* in which we set out to clarify some aspects that are more related to the argumentation of this research, the working methods used, and the review of some historiographical landmarks essential to our approach, the doctoral dissertation begins with a **first chapter** dedicated to *religious anthropology in the Romanian rural area*. Starting from the main theories of the "religious feeling" and the mechanisms that determine its manifestation in the collective psyche of some larger or smaller communities, we tried to integrate the area to which the doctoral dissertation refers in the general context of the forms of expression and relation to divinity. We took into account the official terminology that the great specialists imposed in their researches, both historiographical and those of the history of religions, and we analysed how all these symbols, manifestations, and attitudes work in the religious communities of Transylvania. Going in the same direction, we tried to carry out an analysis of how the Orthodox Church imposes its religious discourse on the manifestations of people's sensibilities and how it relates to certain aspects regarding rite, ritual, and the local customs. The **second chapter** aims to provide a historical perspective on the evolution of the Orthodox Church in Romania in the contemporary period. The great changes of political regimes during this period also had significant effects on the Church. By default, the Romanian village world feels these transformations and political pressures, especially during the Communist period. Sometimes, the Church has to adapt, at least formally, to the demands imposed by the state, by the political leadership of a certain period. We tried to see, in several sub-chapters, how these transformations are felt in the Transylvanian rural collective psyche. Whether there are significant changes,

whether the religious horizon changes depending on the political pressures. Of course, in a deeply traditional community, the novelty is having a hard time imposing itself and the religious practices do not undergo significant changes.

The third chapter, titled suggestively *Forms of Manifestation of the Popular Piety*, represents the central part of the doctoral thesis. It is a research that tries to capture all the aspects related to the religious sensitivity of the studied communities, through the factors that influence its evolution during the mentioned period and in the geographical area established at the beginning. At the same time, we captured the manifestations and the customs regarding the rite and ritual within the Orthodox confession with the Romanians in Southern Transylvania. We aimed to consider all the practices and manifestations concerning man's important moments, throughout life and over time: over the year or other important moments in the chronology of an individual's life. Thus, birth, baptism, marriage, funeral, rites of protection, of offerings, for joyous occasions etc. were considered. The multitude of religious manifestations in a man's life represent as many occasions for invoking the divinity, practicing certain rites and rituals. We could thus observe that God is present through the Church and the priest in all the important moments of human life.

In **chapter four**, *Representations of Good and Evil in the Popular Imaginary*, we made an incursion into the way the religious imaginary works in the popular mentality. It is well known that religion and religious manifestations function from ancient times through iconographic or textual representations. Thus, we could see that the imaginary plays an essential role for the Orthodox Transylvanians when practicing their confession. For example, the image of *the world beyond* is probably the most present mental and imaginary structure in man. In the imaginary symbolism of Orthodox Christians, the good-evil dichotomy is represented in all the manifestations of the popular piety, both collectively and individually. We researched aspects regarding the cult of the holy relics, holy places, how the pilgrimage is perceived in the Orthodox world in the South of Transylvania and then the evil imaginary, to which we dedicated researches on the representations of the devil, of evil in human life.

The last chapter, **The New Religious "Expansion" or Religious Sensibilities in the Southern Transylvanian Village After 1989**, addresses how the Orthodox world relates to the new political changes after the fall of Communism. The fundamental freedoms that the Romanian world enjoys after the Communist dictatorship brought back to the foreground the

Church and the religiosity of the Romanians. The freedom to manifest oneself religiously has allowed communities to bring back to the foreground of daily life a series of habits and attitudes that have a deeply religious character. At the same time, we can see a new challenge for the Church, as well as for the believer: the increasing influences of the media, the extraordinary demographic mobility in the village world, and an increased ageing in these communities. However, most of the times that require the practice of certain religious rituals, where the people are present and manifest as such. The reactions of the believers to the calls of priests are positive; standing proof is the large number of donations or other forms of devotion and integration in the religious community.

The thesis ends with a series of conclusions which will hopefully help understand the main aspects of this doctoral dissertation. Then, the annexes give the opportunity to deepen some theories that we have developed throughout the thesis. A consistent bibliography concludes the paper, which we hope will offer those interested a more complex perspective on this particularly topical subject, both through manifestation in the contemporary daily life, and especially through the researches that are being carried out.

When we started the research for this doctoral work, we started from the idea of demonstrating that the Romanian peasant is still pious. That certain religious sensitivities, attitudes, and manifestations of devotion and piety manifest themselves in more or less intense rhythms throughout the analysed period. They do not appear at the end of the First World War or in one of the decades of the contemporary era. They are older religious phenomena and practices that continue to be present in the Transylvanian rural world. Specific especially to Orthodoxy, they have also spread to other denominations. Of course, there is also the reverse process of taking over habits or practices found in members of other denominational communities.

Starting from this premise, we continued the research in the mentioned direction, to track how all these phenomena have manifested in the last century. But the time and effort put into research for this work have finally led us to a somewhat expected conclusion: the fact that the peasant is not more religious, but rather superstitious (at least until a few decades ago) or even traditionalist (doing things because they were taught to do so by the ancestors and another type of behaviour would cause them trouble). Of course, this is not a theory that applies to a percentage of 100% of the studied population. However, essentially we can say that the rural world "sacredly" takes over and maintains habits and practices related to the religious psyche.

Some of them are not related to the official teaching of the Church or with the dogma it imposes. But tradition is an important part of community life in the researched villages. It is not a specificity of the area. These features can be observed in the other regions of Romania.

We will obviously also accept the argument that the manifestation of religiosity has changed over the course of this century and that in fact it is not a de-sacralisation of the psyche, but rather its metamorphosis, as we tried to argue in the last chapter of this work. What we found in our research was the fact that some attitudes, manifestations of the rite and ritual have undergone changes to a greater or lesser extent. However, the essential of the piety of the rural communities, *the superstition*, remains a daily constant for the individual and collective sensibilities. At an official level, the Church has largely preserved everything related to rite and ritual. It also preserved the essence of its teachings through sermons, printings, prayers. The village world continues to live by the norms of the Church, however, it adds an important dose of customs and manifestations of the "sacred" that have nothing to do with the official dogma of the Orthodoxy.

The arguments were presented throughout the work without having the intent to reach this conclusion, as mentioned above, but the most appropriate argument we can conclude is that in the paper, if we sum up all the reasons why the Romanian peasant- either from the inter-war period, or after 1989 - goes to church, prays, follows a series of Church-related traditions and customs (more or less deformed from what the Church says), all fears and desires of "contact" with the divinity manifest, statistically speaking, first of all with regard to their direct income (integrity and well-being at home, care for agriculture, shepherding, household, that is the resources that ensure their daily living). Then secondly, there are manifestations with regards to individual and family health, and thirdly, there are fears and manifestations with regards to interior safety. The manifestation of the religiousness of the Romanian peasant has too little contact with the love for God, which is technically called "worship". Their manifestations of religiousness happen for fear of something bad happening out of non-obedience, for a need to protect their daily revenues, and to protect themselves against illness, evil things, or other manifestations of evil.

If we follow the definition of the "superstition", we will notice that this is actually prejudice that results from the belief in good and evil spirits, their continuous fight, and which can influence nature and society to the most insignificant events in the life of man, nature, and

society (these events are usually bad). Taking this definition into consideration and associating the conclusions made in the thesis chapters, we will see that the Romanian peasant, focused more on the fear of not being influenced by evil spirits, on not going to hell, or of not having bad things happen to them and their family in the house, household or, worse, related to the land that provides for the daily living, they use practices that derive from the religious teaching advised by the Church, but their fears and practices deviate in almost every case. By deviation we mean the use of religious practices, which apparently have the substrate of the Church's teachings, which start from these religious teachings, data, lives of saints, Christian practices, but which continue with witchcraft and magic practices, or other manifestations that reassure them that evil is removed from their path and from their goods. These additional attitudes to the demands of the Church, not encouraged by its official position, we call them superstitions.

Regarding the modern peasant, we can mention that they still keep the reminiscences of the superstitious peasant of the past, but we believe that these religious practices are defined more by a need to preserve the tradition and by a lack of trust in the immediate divine help. Some of these practices can no longer be defined as "superstitious" with the modern peasant, but rather as respect and nostalgia for spirituality and everything holy, as well as a need to preserve traditions and customs.

Obviously there are many conflicting opinions, formulated by various arguments, but it is difficult to generalize or establish clear distinctions between all the manifestations of the sacred. Sometimes they differ from one individual to another and from one community to another. We can use terms such as "redefining religiosity" or "another manifestation of religiosity" or other such terms. Or, there may be opposing opinions, with arguments, but so far, following the researches carried out for this work, we keep our point of view regarding some aspects regarding the manifestation of religious sensitivity in the rural communities in the South of Transylvania. Of course, in all this process of sacralisation / desacralisation of the members of the community, the education and the influence of the information media have an important role. Also, a great deal of internal and external mobility has led to many individuals repositioning themselves towards these manifestations. Especially the younger ones.

BIBLIOGRAPHY

PERIODICALS - PRESS

<i>Ardealul medical</i>	1941
<i>Axa</i>	1932-1933
<i>Azi</i>	1990-1992
<i>Cuvântul</i>	1923-1945
<i>Gândirea</i>	1921-1944
<i>Scânteia</i>	1950-1989
<i>Telegraful Român</i>	1920-1921
<i>Transilvania</i>	1930-1938
<i>Vestul medical</i>	

VOLUMES:

Antonescu, Romulus, *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2016;

Antonescu, Romulus, *Istoria unui obicei - Plugușorul*, Editura Junimea, Iași, 1989;

Babeș, Victor, *Epidemiile din Transilvania și comparația lor cu epidemiile celorlalte provincii românești în 1921 : studiate de dr. Sabin Manuilă*, Editura Cultura Națională, București, 1924;

Barnea, Ernest, *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul roman*, Editura Humanitas, București, 2005;

Bănică, Mirel, *Biserica ortodoxa romana – stat și societate în anii '30*, Editura Polirom, Iași, 2007;

Bălan, Ioanichie, *Sfintele moaște din România*, Editura Mănăstirea Sihăstria, Neamț, 2004;

Benoist, Luc, *Semne, simboluri și mituri*, Editura Humanitas, București, 1995;

Bere, A. C., *Continuități și modificări în sistemul de valori al lumii rurale transilvănene (sec. XVIII-XIX). Teză de doctorat*, Universitatea din Oradea, Oradea, 2004;

Bindea Ioan, Bindea Florin, *Comoara de pe deal: înmormântarea în ținutul Năsăudului*, Editura Saeculum, București, 2013;

Bistriceanu Pantelimon, Corina, *Sacralitatea răului*, Editura Credinței, București 2008;

Boia, Lucian, *Pentru o istorie a imaginarului*, Editura Humanitas, București, 2000;

Boia, Lucian, *Mitologia științifică a comunismului*, Editura Humanitas, București, 1999;

Boia, Lucian, *România, țară de frontieră Europeană*, Editura Humanitas, București, 2002;

Boia, Lucian, *Capcanele istoriei: elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Editura Humanitas, București, 2012;

Bonte, Pierre, *Dictionnaire de l'ethnologie et de l'anthropologie*, PUF, Paris, 2007;

Braga, Corin, *Concepte și metode în cercetarea imaginarului – dezbaterile Phantasma*, Editura Polirom, Iași, 2007;

Braudel, Fernand, *Ecrits sur l'histoire*, Editions Champs Flammarion, Paris, 1969;

Idem, *Grammaire des civilisations*, Editions Champs Flammarion, Paris, 1993;

Brăteanu, Călin, „*Datini și obiceiuri calendaristice*”: ghidul iubitorilor de folclor, Editura Lidana, Suceava, 2012;

Bucur, Maria, *Eugenie și modernizare în România interbelică*, Editura Polirom, București, 2005;

Butura, Valer, *Cultura spirituală românească*, Editura Minerva, București, 1992;

Callois, Roger, *L'homme et le sacre*, Editions Gallimard, Paris, 1950;

Candrea, Ioan-Aurel, *Lumea basmelor*, Editura Paideia, București, 2001;

Caragiu, Florin, *Antropologia Iconica*, Editura Sophia, București, 2007;

Caraman, Petru, *Colindatul la români, slavi și alte popoare*, Editura Minerva, București, 1983;

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dictionar de simboluri, mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere, vol I-II*, Editura Artemis, București, 1995;

Chiciudean, Gabriela, *Incursiune în lumea simbolurilor*, Editura Virtual, Londra, 2010;

Ciaușanu, Gheorghe, *Superstițiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi și noi*, Editura Saeculum, București, 2005;

Cleopa, Ilie, *Călăuză în credința ortodoxă despre simboluri și rituri*”, Editura Mănăstirea Sihăstria, Neamț, 2012;

Cojocaru, Nicolae; *Istoria tradițiilor și obiceiurilor la români*, vol. 1, Editura Etnologica, București, 2008;

Colta, Elena Rodica, *Rituri domestice și alte comportamente rituale contextualizate din județul Arad*, Editura Etnologică, București, 2015;

Coman, Mihai, *Introducere în antropologia culturală: mitul și ritul*, Editura Polirom, Iași, 2008;

Idem, *Mitologie populară românească*, vol. I-II, Editura Minerva, București, 1986;

Comanici, Germina, *Cercul vietii. Roluri și performanțe în obiceiurile populare*, Editura Paideia, București, 2008;

Constantin, Mihai, *Biserica și elitele intelectuale interbelice*, Editura Institutul European, Iași, 2010;

Constantiniu, Florin, *O istorie sincera a poporului român*, Editura, Univers Enciclopedic, București, 2002;

Copans, Jean, *Introducere în etnologie și antropologie*, Editura Polirom, Iași, 1999;

Corbuț, Victor, *Civitas Diaboli*, Editura Elisvaros, București, 2005;

Cristescu-Golopendia, Ștefania, *Gospodaria ă n credințele și ritualurile magice ale femeilor din Dragus (Fagaras)*, Editura Paideia, București, 2002;

Crăciun, Magdalena, *Lumea Văii. Unitatea minei, diversitatea minerilor*, Editura Paideia, București, 2002;

Cristian, Vasile, *Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu comunist*, Editura Curtea Veche, București, 2013;

Delumeau, Jean, *În așteptarea zorilor: un creștinism pentru mâine*, Editura Polirom, Iași, 2006;

Delumeau, Jean, *Liniștiți și ocrotiți, sentimentul de securitate în Occidentul de altădată*, Editura Polirom, Iași, 2004;

Delumeau, Jean, *Frica în Occident*, vol.1, Editura Meridiane, București, 1986;

Dorondel, Stefan, *Moartea și apa, rituri funerare, simbolism acvatic și structura lumii de dincolo în imaginarul țărănesc*, Editura Paideia, București, 2004;

Dumitru, Luiza Maria, *Sacrul monstruos. Mitologie. Mit. Istorie. Folclor românesc*, Editura Paideia, București, 2007;

Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1999;

Durkheim, Emile, *Forme elementare a vieții religioase*, Editura Polirom, București, 1995;

Eliade, Mircea, *Meșterul Manolei-studii de etnologie și mitologie*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007;

Idem, *Aspecte ale mitului*, Editura Univers, București, 1978;

Idem, *Sacrul și profanul*, Editura Humanitas, București, 1995;

Enache, Gheorghe, *Călătoria cu roua-n picioare cu ceața-n spinare*, Editura Paideia, București, 2006;

Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri*, Editura Vox, București, 1997;

Idem, *Dicționar de magie, demonologie și mitologie română*, Editura Amarcord, Timișoara, 1997;

Fisch, Norbert, *Legende și povestiri din Munții Apuseni*, Editura Tradiții Clujene, Cluj, 2010;

Frazer, J. G., *The Golden Bough. A Study in Magic and Religion*, MacMillan and Co. New York/London, 1920;

Furrer, Markus, *Rugăciunea*, Editura GBV Dillenburg, Eschenburg, 2013;

Gauchet, Marcel, *Dezvăluirea Lumii*, Editura Nemira, București, 2006;

Gavriliuță, Nicu, *Antropologie socială și culturală*, Editura Polirom, Iași, 2009;

Gavriliuță, Nicu, *Mentalități și ritualuri magico-religioase*, Editura Polirom, Iași, 1998;

Georgescu, Matei, *Ipostaze ale morții într-un timp al dorinței*, Editura Paideia, București 2003;

Geraude, Marie-Odile, *Noțiunile cheie ale etnologiei. Analize și texte*, Editura Polirom, Iași, 2001;

Gherman, Traian, *Meteorologia populară*, Editura Paideia, București, 2002;

Ghinoiu, Ion, *Vârstele timpului*, Editura Meridiane, București, 1988;

Idem, *Sărbători și obiceiuri românești*, Editura Elion, București, 2004;

Idem, *Panteonul românesc. Dicționar*, Editura Enciclopedică, București, 2001;

Girard, Rene, *Țapul ispășitor*, Editura Nemira, București, 2000;

Golban, Vasile, *Dimensiunea etico-estetică a sărbătorii*, Casa de Editură Panteon, Piatra-Neamț, 1995;

Golopenția-Cristescu, Ștefania, *Gospodăria în credințele și riturile magice ale femeilor din Drăgăș (Făgăraș)*, Editura Paideia, București, 2002;

Gorovei, Artur, *Datinile noastre la naștere și nuntă*, Editura Paideia, București 2002;

Idem, *Ouăle de Paști*, Editura Paideia, București, 2001;

Idem, *Folclor și folcloristică*, Editura Hyperion, Chișinău, 1990;

Cuviosul Grigorie, *Viața sfântului Vasile cel nou, vămile văzduhului și înfricoșata judecată*, Editura Bunavestire, București 2006;

Hardwich, Charles, *Traditions, Superstitions and Folk-lore*, A. Ireland & Co., Pall Mall, Manchester, 1872;

Ionescu-Gură, Nicoleta, *Stalinizarea României. Republica Populară Română 1948-1950: transformări instituționale*, Editura ALL, București, 2005;

Iorga, Nicolae, *Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. I-II, Editura Saeculum, București, 2012;

Ispas, Sabina, *Colindatul tradițional românesc. Sens și simbol*, Editura Saeculum Vizual, București, 2007;

Ivan, Ruxandra, *Transformarea socialistă. Politici ale regimului comunist între ideologie și administrație*, Editura Polirom, Iași, 2009;

Kadar, Jozsef, *Folclor românesc din nordul Transilvaniei*, Editura Saeculum, București, 2005;

Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 2004;

Kernbach, Victor, *Universul mitic al românilor*, Editura Științifică, București, 1994;

Kideckel, David, *Colectivism și singurătate în satele românești*, Editura Polirom, Iași, 2006;

Kligman, Gail, *Nunta mortului*, Editura Polirom, Iași, 1998;

Knowlson, Sharper, *The Origins of Superstitions and Customs*, T. Werner Laurie Ltd., London, 1910;

Laburthe-Tolra, Philippe, *Ethnologie anthropologie*, PUF, Paris, 2003;

Laplantine, Françoise, *Descrierea etnografică*, Editura Polirom, Iași, 2000;

Le Goff, Jacques, *Pour un autre Moyen Age*, Editions Gallimard, Paris, 1991;

Leeming, Adams David and Margaret, *Encyclopedia of Creation Myths*, ABC-Clio, Santa Barbara, California, 1937;

Levi-Strauss, Claude, *Antropologia și problemele lumii moderne*, Editura Polirom, Iași, 2011;

Idem, *Gândire sălbatică*, Editura Polirom, București, 2011;

Mandiță, Nicodim, *Înmormântarea și parastasele cuvenite*, Editura Agapis, 2010;

Maraval, Pierre, *Lieux Saintes et pelerinages d'Orient*, Editura Cerf Cnrs, Paris, 2011;

Marett, R. R., *Anthropology*, William and Norgate, London, 2005;

Marian, Florea, *Mitologie românească*, Editura Paideia, București, 2000;

Idem, *Sărbătorile la romani*, vol. I, Editura Fundației Culturale Romane, București 1994;

Idem, *Nașterea la români*, Editura Grai și Suflet-Cultura Națională, București, 1995;

Idem, *Înmormântarea la români*, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, București, 1995;

Mariencescu, Atanasie, *Cultul păgân și creștin. Sărbătorile și datinile romane vechi*, Editura Saeculum, București, 2005;

Matsoukas, Nikolaos, *Istoria filosofiei bizantine*, Editura Bizantină, București, 2011;

Mesnil, Marianne, *Dincolo de Dunăre, studii de etnologie balcanică*, Editura Paideia, București, 2007;

Meyendorff, John, *Teologia bizantină*, Editura Nemira, București, 2011;

Meyer, Rudolf, *Înțelepciunea basmelor populare*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2008;

Mihăilescu, Vintilă, *Etnografii urbane. Cotidianul văzut de aproape*, Editura Polirom, Iași, 2009;

Idem, *Antropologie. Cinci introduceri*, Editura Polirom, Iași, 2007;

Idem, *Socio hai-hui*, Editura Paideia, București, 2000;

Idem, *Vecini și vecinătăți în Transilvania*, Editura Paideia, București, 2003;

Minois, Georges, *Istoria Infernurilor*, Editura Humanitas, București, 1998;

Moraru, Sebastian, *Casa, satul și devenirea în tradiția românească*, Editura Saeculum, București, 2011;

Nicoară, Toader, *Clio în orizontul mileniului trei*, Editura Accent, Cluj Napoca, 2002;

Idem, *Transilvania la începuturile timpurilor moderne*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001;

Nicoară, Simona, *Mentalități colective și imaginarul social. Istoria și marile paradigme ale cunoașterii*, Editura Accent, Cluj Napoca, 1996;

Idem, *Națiunea modernă: mituri, simboluri, ideologii*, Editura Accent, Cluj Napoca, 2002;

Niculiță-Voronca, Elena, *Datinele și credințele poporului român*, Editura Polirom, Iași, 1998;

Norbert, Elias, *Procesul civilizării*, Editura Polirom, București, 2009;

O’Dea, Th., *The Sociology of Religion*, Editura Prentice Hall, Inc. New Jersey, 1966;

Oișteanu, Andrei, *Mit și magie în cultura tradițională românească*, Editura Polirom, Iași, 2013;

Oișteanu, Andrei, *Ordine și Haos – Mit și magie în cultura tradițională românească*, Polirom, Iași, 2004;

*** *Călăuza gardianului*, București – Imprimeria și legătoria penit. „Văcărești”, 1931;

Olinescu, Marcel, *Mitologie românească*, Editura Saeculum Visual, București, 2008;

Olteanu, Antoaneta, *Homo Balcanicus. Trăsături ale mentalității balcanice*, Editura Paideia, București, 2004;

Olteanu, Antoaneta, *Calendarul poporului român*, Editura Paideia, București, 2001;

Oprîșan, Ionel, *La hotarul dintre lumi – Studii de etnologie românească*, Editura Saeculum, București, 2006;

Otescu, Ion, *Credințele țăranului român despre cer și stele*, Editura Paideia, București, 2002;

Otto, Rudolf, *Sacrul*, Editura Humanitas, București, 2005;

Pamfile, Tudor, *Cerul si podoabele lui*, Editura Paideia, București, 2001;

Idem, *Povestea lumii de demult*, Editura Paideia, București, 2002;

Idem, *Mitologie românească*, Editura Grai și Suflet, București, 2000;

Idem, *Văzduhul după credințele poporului român*, Editura Paideia, București, 2001;

Idem, *Diavolul învrăjbitor al lumii după credințele poporului român*, Editura Paideia, București, 2001;

Idem, *Folclor romanesc*, vol. I-II, Editura Alfa, București, 1998;

Idem, *Sărbătorile la români*, Editura Saeculum, București, 1997;

Papadima, Ovidiu, *O viziune românească asupra lumii. Studiu de folclor*, Editura Saeculum, București, 2009;

Papadima, Ovidiu, *Ghicitoarea. Formele ei de artă*, Editura Saeculum, București, 2009;

Pavelescu, Amalia, *Poezie de ritual si ceremonial din Marginimea Sibiului*, Editura Paideia, București, 2001;

Pavelescu, Gheorghe, *Magia la români*, Editura Minerva, București, 1998;

Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii ortodoxe române*, Editura Sophie, București, 2000;

Pelikan, Jaroslav, *Tradiția creștină*, vol. I-II, editura Polirom, Iași, 2004;

Pelissero, Alberto, Celli, Nicoleta, *Les pèlerinages*, Editura Hazan, Paris, 2001;

Pistolea, Vasile, *Sărbători religioase și datini la români*, Editura Marineasa, Timișoara, 2006;

Pop, Mihai, *Folclor românesc* vol. I-II, editura Grai și Suflet–Cultura Națională, București, 1998;

Idem, *Obiceiuri tradiționale românești*, Institutul de Cercetări etnologice și dialectologice, București, 1976;

Popescu, Ioana, *Foloasele privirii*, Editura Paideia, București;

Rădulescu, Adina; *Rituri de protecție în obiceiurile funerare românești*, Editura Saeculum, București, 2008;

Remond, Rene, *Religie și societate în Europa*, Editura Polirom, Iași, 2003;

Riviere, Claude, *Socioantropologia religiilor*, Editura Polirom, Iași, 2000;

Rose, Serafim, *Sufletul după moarte*, Editura Tehnopress, București, 2003;

Russel, Bernard, *Research Methods in Cultural Anthropology*, Sage Publications, London, 1988;

Ryken Leland, Wilhoit James, Longman Trember III: *Dicționar de imagini și simboluri biblice*, Editura Casa Cărții, Oradea, 2011;

Sanjek, Roger, *Fieldnotes, the makings of anthropology*, Corenell University, 1990;

Schullerus, Adolf, *Tipologia basmelor românești si a variantelor lor*, Editura Saeculum, București, 2006;

Scurtu Ioan, Alexandrescu Ion et.al., *Enciclopedia de istorie a României*, Editura Meronia, București, 2001;

Scurtu Ioan, *Istoria civilizației românești, perioada interbelică*, Editura Enciclopedică, București, 2012;

Florea Marian, Simion, *Botanica românească*, Editura Paideia, București 2000;

Idem, *Sărbătorile la români* vol. I-III, Editura Minerva, București, 2005;

Smeu, Grigore, *Repere estetice în satul românesc*, Editura Albatros, București, 1973;

Stinghe, Sterie; *Istoria Bisericii Scheii Brașovului*, Tipografie Ciurcu & Comp, Brașov, 1899;

Stahl, Henri, *Teoria și practica investigațiilor sociale. Cercetări interdisciplinare zonale*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1975;

Stahl, Henri; Stahl, Paul, *Civilizația vechilor sate românești*, Editura Academiei, București, 1959;

Stoica, Gheorghe, *Interiorul locuinței țărănești*, Editura Meridiane, București, 1992;

Suiogan Delia, *Simbolica riturilor de trecere*, Editura Paideia, București, 2006;

Șăineanu, Lazăr, *Ielele sau zânele rele*, Editura Saeculum, București, 2012;

Șeran, Corina-Viorica, *Moartea și aspirația spre armonia universală : studiu etnografic asupra riturilor funebre din podgoria Aradului*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013;

Toplean, Adela, *Pragul și Neantul*, Editura Polirom, Iași, 2006;

Tylor, E. B., *Primitive culture. Researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom*, John Murray, London, 1871;

Țuțu, Mihaela Corina, *Sentimentul religios – o abordare psihosociologică*, Editura Universitară, București, 2009;

Van Gennep, Arnold, *Riturile de trecere*, Editura Polirom, Iași, 1996;

Idem, *Formarea legendelor*, Editura Polirom, Iași, 1997;

Vlăduțescu, Gheorghe, *Filosofia legendelor cosmogonice românești*, Editura Minerva, București, 1982;

Vulcănescu, Mircea, *Mitologie românească*, Editura Minerva, București 1985;
Walter, Philippe, *Mitologie creștină*, Editura Artemis, București, 2005;
*** *Istoria Românilor*, Academia Română, vol. 10, București, 2012;
*** *Biserica întemnițată: 1948-1989*, Institutul National pentru Studierea Totalitarismului, București, 1998;
*** *Viața de dincolo de groapă*, Editura Mănăstirii „Portărița”, Satu Mare, 2010;
** *Molitfelnic*, Editura Institutul Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 2013;
** *Locurile sfinte*, Fundația Centrului Cultural Elen, București, 2011;
** Institutul Național de Statistică România, 2013

MONOGRAPHS:

Albescu, Ion, *Boita: monografie istorică*, Tipografia Cavaleriei, Sibiu, 1938;
Idem, *Cântecul Miresei*, Sibiu, 1978;
Cânduleț, Traian, *Cârțișoara*, I-II, Editura LinkPim, Iași, 2002;
Conea, Ion, *Clopotiva: un sat din Hateg: monografie sociologica – echipa regala studenteasca 19/1935*, București, 1940;
Părean, Ioan, *Orlat: file de istorie*, Editura Constant, Sibiu, 1999;
Lupea, Cornel, *Racovița: monografia unei străvechi așezări sibiene*, Editura Tribuna, Sibiu, 1995;
Popa, Constantin, *Rășinari – istoria și civilizația unui sat din Mărginimea Sibiului*, Editura Tipotrib, Sibiu, 2007;
Giura, Lucian, *Sadu: file de istorie*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2003;
Grecu, Victor V. (coord), *Sălișteea Sibiului, străveche vatră românească*, Editura Astra, Sibiu, 1990;
Păltineanu, Ioan, *Tilișca: monografie*, vol. I-II, Editura Etape, Sibiu, 2003;
Toma, Laurențiu, *Șura Mică: micromonografie*, Editura Tribuna, Sibiu, 2005;
Bardac, Dorin, *Copșa Mica: elemente de monografie medicală și socială*, vol. I, Editura Tribuna, Sibiu, 1999;
Dordea, Traian, *Monografia satului Hașag*, Sibiu, 1998;
Gandila, Cecilia, *Păuca: vatră de istorie și legendă*, Editura Bucura, Sibiu, 1997;

Greco, Victor (coord.), *Săliștea Sibiului, străveche vatră românească*, Editura Astra, Sibiu, 1990;

Jampa, Elena, *Valea Viilor, Motiș: monografie*, Tipografia CRISSEV, Mediaș, 2006;

Lotreanu, Ion, *Studiu etnomuzicologic și sociologic al comunei Sadu din Mărginimea Sibiului, județul Sibiu*, Editura EMVA PRESS, Sibiu, 2013;

Manica, Axente, *Un sat in inima Transilvaniei: Paucea Mediașului*, Editura Omniapres, Sibiu;

Nistor Vorel, *Benești...un sat de pe valea Hârtibaciului*, Editura Mirador, Arad, 2007;

Pavelescu, Gheorghe, *Valea Sebeșului, monografie etno-folclorica*, vol. I-III, Editura Astra, Sibiu, 2004;

Surdu, Alexandru, *Șcheii Brașovului*, Editura Kron-Art, Brașov, 2011;

Șotropa, Ionel, *Moșna: monografie*, Editura Etape, Sibiu, 2001;

Frâncu Valeriu, *Satul de la poalele Negoiului: Porumbacul de Sus*, Editura Etape, Sibiu, 1999;

RESEARCHES AND ARTICLES:

Antonescu, Romulus, „Elemente permanente ale ceremonialului de nuntă la români”, în *Comunicări științifice pe teme folclorice*, Baia-Mare, 1973;

Berdan, Lucia, „Sărbătoarea Sfințelor Paști și riturile de trecere dintre anotimpuri” în *Datini*, nr 7-8, Centrul Național al Creației Populare, București, 1994;

Braga V. , „Structura ritului de trecere” în *Revista Limba Română*. nr. 9-10, anul XIV, 2004;

Brăteanu C., „Datini și obiceiuri calendaristice”, *Ghidul iubitorilor de folclor*, Editura Lidana, Suceava, 2012;

Călin, Cornelia, „Mărțișorul - coordonate istorice și actuale”, în *Primăvara. Tradiții și obiceiuri*, Editura Academia Română-Institutul de Etnografie și Folclor, București, 1991;

Cârlan-Antonici, G. L., „Țăranul român între forțele naturii și puterile divine” în *Acta Iassyensia Comparationis*, nr. 4./2006, pp. 48-52;

Chelcea, Ion, „Cu privire la hrana rituală a poporului român” în *Studii și cercetări*, Muzeul Satului și de Artă Populară, vol. 1, București, 1981;

Idem, „Credințe și rituri legate de foc, apă și pământ în cultura veche românească” în *Rațiune și credință*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983;

Chivu, Iulian, „Natura și funcțiile semnului în predicțiile românești” în *Revista de Etnografie și Folclor*, tom 40, nr.1, Editura Academiei Române, Institutul de Etnografie și Folclor, București, 1994;

Comarnescu, Petru, „Observații provizorii asupra mentalității tinerei generații”, în *Azi*, 1932;

Constantin, Marian, „Cultul moșilor la români. Tradiție și istorie”, în *Revista Muzeelor*, nr. 4, București, 1996;

Dr. Cosma, D., „Realizări în mediul sanitar în județul Arad”, în *Vestul Medical*, nr. 3-4, 1935;

Crainic, Nichifor, „Spre stânga sau spre dreapta?”, în *Axa*, 20 oct., 1932;

Diaconescu, Aurelia, „Ouăle de Paști” în *Studii și cercetări etnoculturale*, vol. 1, Muzeul Județean Bistrița-Năsăud, Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1996;

Diaconu, Liliana, „The Christian Imaginary. A possible definition” în *Journal of Romanian Literary Studies*, nr. 5./2014, pp. 287-293;

Donea Constantin, „Datini și obiceiuri de iarnă”, în *Datini*, nr. 2-3, Centrul Național al Creației Populare, București, 1993;

Florescu Radu, Gaiță Ileana, „Casa-o dovada de continuitate, mitologia casei”, în *Muzeul Satului și de Artă Populară*, nr. 5-6, București, 1985;

Garry, J., El-Shamy, H., „Introduction” în *Archetypes and motives*, Editura M. E.Sharpe, Armonk, London, 2005;

Georgescu, Stelian Laurențiu, „Despre conceptul de sacru”, în *Altarul Banatului*. nr. 2, 2013;

Gheorghe M., „Profilul religios al regiunilor de dezvoltare”, în *Revista Română de Sociologie*, XXII: 5-6, București, 2011;

Ghinoiu, Ion, „Calendarul popular”, în *Revista de Etnografie și Folclor*, București, 1995;

Idem, „Sărbătorile de primăvară. Anul nou agrar”, în *Datini*, nr. 1-2, Centrul Național al Creației Populare, București, 1994;

Idem, „Sărbătorile de primăvară. Anul nou pastoral”, în *Datini*, nr 7-8, Centrul Național al Creației Populare, București, 1994;

Giuseppe Giordan, „Toward a Sociology of Prayer” în *Religion, Spirituality, and Everyday Practice*, G. Giordan și W.H. Swatos (coord.), Springer, Netherlands, 2011;

Granet M., „Le dépôt de l' enfant sur le sol. Rites anciens et ardalies mythiques”, *Revue archéologique*, vol. XIV, 1922;

Hedeșan, Otilia, „Moșii de vară”, în *Datini*, nr 3-4, Centrul Național al Creației Populare, București, 1996;

Hutton, Patrick H., „The History of Mentalities. The New Map of Cultural History”, în *History and Theory*, vol. 3, 1981;

Ianoș-Schiller, E., „Educație, mentalitate și cultură în era internet”, *Euromentor. Studii despre educație*, Revistă editată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, vol. II. nr. 3;

Ionescu, Nae, „În jurul Concordatului”, în *Cuvântul*, an III, nr. 752 din 6 mai 1927;

Marian, Constantin, „Cultul moșilor la români. Tradiție și istorie”, în *Revista Muzeelor*, nr. 4, București 1996;

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, „Valoarea tradițiilor și obiceiurilor românești”, în *Publicația tematică*, nr. 12, an II, 2014;

Mustea, Anca Cristina, „O abordare transdisciplinară a nevoii de sacru în societatea contemporană. Rezumatul tezei de doctorat”, Facultatea de Studii Europene, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 2010;

Muthu, M., „Homo Balcanicus”, în *Revista Echinox*. nr. 3, 2002;

Olteanu, Antoaneta, „Personaje mitologice malefice spirite ale pădurii, apei, morții”, în *Revista de Etnografie și Folclor*, tom 40, nr. 2, editura Academiei Române – Institutul de Etnografie și Folclor, București, 1995;

Păduraru, M., „The history of the devil within the Romanian ethnological studies”, în Boldea, I. (coord.), *Studies on literature, discourse and multicultural dialogue. Section: History and cultural mentalities*. Tîrgu Mureș: Arhipelag XXI Press, 2014;

Raicu, Elena, „În Șcheii Brașovului la Buna-Vestire”, în *Datini* nr. 1-2, Centrul Național al Creației Populare, București, 1994;

Radosav, Doru, „Books and Religious Feeling in the XVIIIth Century”, în *Ethnicity and religion in Central and Eastern Europe*, 1995;

Răducă V., „Taina Sfântului Maslu în viața creștinului”, în *B.O.R.*, nr. 7-10, 1989;

Dr. Râmnațeanu, Petru, „Mortalitatea infantilă ca problemă principală în România de astăzi”, în *Transilvania*, anul LXVIII, nr. 3, 1937;

Salamone F., „Sacrifice and Offerings”, în *Routledge Encyclopedia of Religious Rites, Rituals, and Festivals*, New York, London: Religion & Society, A Berkshire Reference Work, 2004;

Sandu, A., Bradu, O., „Mentalitatea românească de la homo balcanicus la homo europaeus”, în *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. vol. 1, nr. 1, 2009;

Sandu, M., Nadoleanu, Gh., „The religious feeling and moral values. Comparative studies”, în *International conference of Scientific Paper*, 2012;

Schifirneț, C., „Identitatea românească în contextul modernității tendențiale”, în *Revista Română de Sociologie*. vol. XX. nr. 5-6, an 2009;

Sterian, Paul, „Între isimerie și echinoctiu”, în *Cuvântul*, an V, nr.1356, din 30 ianuarie 1929;

Dr. Stoichița, Iosif, „Astra și igiena publică”, în *Transilvania*, anul LXI, nr. 1-6, 1930;

Știucă, Narcisa, „Cuplul modelator fertilitate/ fecunditate în sistemul obiceiurilor și ceremonialelor de trecere”, în *Studii și comunicări de etnologie*, tom IX, editura Academiei Române, Institutul de cercetări socio-umane, Sibiu, 1995;

Știucă, Narcisa, „Colindele de fereastră și sensul sărbătorilor Crăciunului”, în *Datini*, nr. 3-4, Centrul Național al Creației Populare, București, 1995;

Idem, „Rusaliile în Transilvania”, în *Datini*, nr.1-2, Centrul Național al Creației Populare, București 1995;

Văduva, Ofelia, „Tăiatul porcului – ritual și ceremonial”, în *Datini*, nr. 3-4, Centrul Național al Creației Populare, București, 1995;

Vrabie, Ion, „Mitul între imaginar și realitate”, în *Philologica Jassyensia*, an X. nr. 1. vol. 19, an 2014;

Vulcănescu, Mircea, „Între catolicism și erezie sau urmările dogmatice ale rătăcirii sinodale”, în *Cuvântul*, an V, nr.1359 din 2 februarie 1929;

Willis R., „Divination”, în *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology*, eds. Barnard A., Spencer J. (coord.), Routledge, London&New York, 2002;

DICTIONARIES AND CENSUSES:

Dicționar Explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009;

Antonescu, Romulus, *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, URL : <http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Antonescu-Romulus-Dictionar-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti.pdf> , accesat în 17 martie 2017;

Recensământul din 1930: Transilvania, coord. Traian Rotariu, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2011;

Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930, publicat de dr. Sabin Manuilă, vol. IX, Editura Institutului Central de Statistică, București, 1940;

Recensământul din 1941: Transilvania, coord. Traian Rotariu, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002;

ONLINE ARTICLES:

Alexe, M., „Despre mentalitatea balcanică”, *SINUC*, 2009. Accesat online în iunie 2017. URL: <http://www.sinuc.utilajutcb.ro/SINUC-2009/SECTIA--IV/9.IV.20.pdf>

Biserica Ortodoxă Română (f.d.) „Statistici”, în *Averea Bisericii*, accesat online in ianuarie 2017. URL: <http://avereabisericii.ro/statistici/>

Boca A. (f.d.) „Rugăciune de dimineață”, în *Creștin Ortodox*, accesat online în octombrie 2016. URL: <http://www.crestinortodox.ro/rugaciuni/rugaciune-dimineata-scrisa-parintele-arsenie-boca-72552.html>

Cozmei V., „Analfabetismul în Romania: un sfert de milion de romani nu știu să scrie și să citească, în scădere cu 50% fata de 2002. Topul județelor”, *Hotnews.ro*, 2013, accesat online în octombrie 2016. URL: <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-15156487-harta-interactiva-analfabetismul-romania-sfert-milion-romani-nu-stiu-scrie-citeasca-scadere-50-fata-2002-topul-judetelor.htm>

Danalache T. (f.d.) „Trecerea pe sub masă, în Vinerea Mare”, în *Creștin Ortodox*, accesat online în ianuarie 2017. URL: <http://www.crestinortodox.ro/paste/obiceiuri-traditii-paste/trecerea-sub-masa-vinerea-mare-144085.html>

Drăgoi, M. D, apud Câmpean C. (f.d.), „Moartea. Înormântarea în Transilvania”, Academia.edu, 2005. Accesat online în ianuarie 2017. URL: http://www.academia.edu/7821223/Moartea._%C3%8Enmorm%C3%A2ntarea_%C3%AEn_Tra_nsilvania

Garaiman R., „Cele mai frumoase biserici de lemn din România”, în *Adevărul* 2015, accesat online în decembrie 2016. URL: http://adevarul.ro/news/societate/cele-mai-frumoase-biserici-lemn-romania-1_55295e7d448e03c0fd7b8e1c/index.html

Gherman, *apud* Active News, „Cum arată complexul fabulos realizat de BOR pentru săraci, bătrâni și copii. Centrul "Sfântul Gheorghe" este cel mai mare din Transilvania”, în *Active News* 2015. Accesat online în ianuarie 2017. URL: <http://www.activenews.ro/stiri-politic/Cum-arata-complexul-FABULOS-realizat-de-BOR-pentru-saraci-batrani-si-copii.-Centrul-Sfantul-Gheorghe-este-cel-mai-mare-din-Transilvania-113328>

Herteliu C. (f.d.), „O încercare de estimare a domeniului *Religie* din economia națională”, în *Sfera Politicii*, Arhivă online. Accesat online în decembrie 2016. URL: <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/113/art4-herteliu.html>

Horvath L., „Obiceiuri și tradiții de Paști în Transilvania”, în *România Liberă* 2009, accesat online în ianuarie 2017. URL: <http://www.romanialibera.ro/actualitate/proiecte-locale/obiceiuri-si-traditii-de-paste-in-transilvania--151200>

Ingraham Ch., ”Survey finds church attendance exaggerated”, în *Albuquerque Journal*, 2014, accesat online în iulie 2016. URL: <http://www.abqjournal.com/403567/survey-finds-church-attendance-exaggerated.html>

Institutul Național de Statistică România, „Recensământul populației și al locuințelor - 2011”, INSSE 2013, accesat online în octombrie 2016. URL: <http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/pliante%20statistice/04-recensamantul%20populatiei.pdf>

Institutul Național de Statistică - „Mișcarea naturală a populației”, *INSSE – Baze de date statistice.*, 2017, Accesat online în decembrie 2016. URL: <http://statistici.insse.ro/shop/>

Institutul Național de Statistică (2013) „Populația stabilă după religie – județe, municipii, orașe, comune”, Rezultatele finale ale recensământului din 2011. Accesat online în ianuarie 2017. URL: http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2013/07/sR_TAB_13.xls

IRES - *România credincioasă: percepții și comportament religios*, 2015, accesat online în septembrie 2016. URL: http://media.hotnews.ro/media_server1/document-2015-08-15-20358276-0-raport-cercetare-ires-romania-credincioasa.pdf

IRES - „Obieciurile de lectura ale românilor”, *IRES*, 2011, accesat online în octombrie 2016. URL: http://www.ires.com.ro/uploads/articole/ires_obieciurile-de-lectura-ale-romanilor_2011.pdf

IRES - „Percepții privind religia și morala”, *IRES*, 2013, accesat online în octombrie 2016. URL: http://www.ires.com.ro/uploads/articole/ires_perceptii-privind-religia-si-morala_august-2013.pdf

James, W., *The Varieties of Religious Experience*, 1902, accesat online în mai 2017. URL: <http://pinkmonkey.com/dl/library1/book1126.pdf>

Răsvan R. „Rânduiala slujbei sfințirii Bisericii. Semnificație și ritual liturgic sacramental în teologia ortodoxă”, *Teologie. Blogul lui Remus Răsvan*, 2012, accesat online în septembrie 2016.

URL: <https://rasvanremus.wordpress.com/2012/07/11/randuiala-slujbei-sfintirii-bisericii-semnificatie-si-ritual-liturgic-sacramantal-in-teologia-ortodoxa-masterand-ioan-remus-rasvan/>

Sara B. - „Tanti Medena, ultima bocitoare din Bistrița-Năsăud, care plânge morții în versuri făcute pe loc: „Am cântat odată un bețiv de s-o cântat tăta casa!”, *Adevărul* 2015 Accesat online în ianuarie 2017. URL: http://adevarul.ro/locale/bistrita/tanti-medena-ultima-bocitoare--bistrita-nasaud-plange-mortii-versuri-facute-loc-am-cantat-odata-betiv-s-o-cantat-tata-casa-1_550d0727448e03c0fdc2a63a/index.html

Secretariatul de Stat pentru Culte - „SPRIJINUL SALARIAL ACORDAT PERSONALULUI CLERICAL PE ANUL 2016”, Secretariatul de Stat pentru Culte, 2016, accesat online în noiembrie 2016. URL: <http://www.culte.gov.ro/detaliu-noutati/vrs/IDnews/15>

Steiner, Stephan - „History of Mentalities”, *Social Psychology*, 2013, Accesat online în iunie 2017; URL:

http://intern.sfu.ac.at/english_program/WT2012_14/Steiner/History_of_Mentalities_1.pdf

Timonea D., „Hodăița sau Feștelăul, obicei de alungat spiritele rele prin purificare cu foc, păstrat în satele din Alba”, *Adevărul*, 2015. Accesat online în ianuarie 2017. URL:

http://adevarul.ro/locale/alba-iulia/foto-hodaita-festelaul-obicei-alungat-spiritele-rele-purificare-foc-pastrat-satele-alba-1_54ec5e46448e03c0fdf07182/index.html

UNESCO, apud Anghel G., „Analfabetismul funcțional în societatea cunoașterii și implicațiile sociale”, 2014. Accesat online în octombrie 2016. URL: <http://www.alinaanghel.ro/wp-content/uploads/2015/03/Alina-Anghel-Analfabetismul-func%C8%9Bional-%C3%AEn-societatea-cunoa%C8%99terii-%C8%99i-implica%C8%9Biile-sociale-ale-acestui.pdf>

Voicu M., *Credința și practica religioasă în România*, în Valorile românilor – *Newsletter ICCV*, accesat online în iulie 2016. URL:

<http://www.iccv.ro/valori/newsletter/newsletter%202.%20religiozitatea.pdf>

*** „Frumosul port popular românesc din Paloș Ardeal”, 2014, accesat online în septembrie 2016. URL:

https://nicopa.sunphoto.ro/FRUMOSUL_PORT_POPULAR_ROMANESC_DIN_PALOS_ARD

[EAL/95641927](#)

*** „Costume populare, tradiții românești”, *Crestin ortodox*, 2011 accesat online în septembrie 2016. URL: <http://www.crestinortodox.ro/forum/showthread.php?t=11157>

*** (f.d.) „Rugăciune la masa de prânz”, *Doxologia*, accesat online în octombrie 2016. URL: <http://www.doxologia.ro/rugaciune/rugaciune-la-masa-de-pranz>

*** „Pregătiri de Paște în Maramureș. Gospodinele prepară mâncarea de Paște după rețete din străbuni”, 2015, Digi24HD. Accesat online în ianuarie 2017. URL:

<http://www.digi24.ro/regional/digi24-oradea/pregatiri-de-paste-in-maramures-gospodinele-prepara-mancarea-de-paste-dupa-retete-din-strabuni-379038>